

Քաղաքացիություն չունեցող անձանց

իրավունքների պաշտպանություն

և

ապաքաղաքացիության

կանխարգելում ու կրճատում

UNHCR
The UN Refugee Agency

UNHCR The UN Refugee Agency

ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ
ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆ ՉՈՒՆԵՑՈՂ ԱՆՁԱՆՑ
ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ՄԱՍԻՆ
28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ, 1954Թ.

ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ
ԱՊԱՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹՅԱՆ ԿՐՃԱՏՄԱՆ ՄԱՍԻՆ
30 ՕԳՈՍՏՈՍԻ, 1961Թ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ՄԻԱՎՈՐՎԱԾ ԱԶԳԵՐԻ
ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀԱՐՑԵՐՈՎ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՀԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐԻ
ԳՐԱՍԵՆՅԱԿԻ ԿՈՂՄԻՑ ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ ԽՈՍՔՈՎ

ԵՐԵՎԱՆ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2018

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՄԻԱԿՈՐԿԱԾ ԱԶԳԵՐԻ ՓԱՍԽՍԱՏԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀԱՐՑԵՐՈՎ
ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՀԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿԻ
(ՄԱԿ ՓԳՀ) ԿՈՂՄԻՑ

Ապաքաղաքացիությունը մեծ խնդիր է, որն ըստ նախնական տվյալների վերաբերում է 12 միլիոն մարդու ամբողջ աշխարհում: Քանի որ քաղաքացիություն չունեցող անձինք չեն հանդիսանում այն երկրի քաղաքացիներ, որտեղ ապրում են (կամ ցանկացած այլ երկրի), նրանք սովորաբար չեն ունենում ինքնությունը հաստատող վավեր փաստաթուղթ և հաճախ գրկված են նույնիսկ անենահիմնական իրավունքներից, ինչպիսիք են աշխատանքի, կացարանի, կրթության, առողջապահական և կենսաթոշակներ ստանալու իրավունքը: Նրանք չունեն սեփականության, բանկում հաշվեհամարի, օրինական ամուսնության և երեխայի ծնունդը գրանցելու իրավունք:

Հաշվի առնելով խնդրի լրջությունը, Միավորված ազգերի կազմակերպությունը 1954 թվականին ընդունեց *Քաղաքացիություն չունեցող անձանց կարգավիճակի մասին կոնվենցիան*, որը սահմանում է, թե ով է քաղաքացիություն չունեցող անձը և հաստատում նրա նկատմամբ վերաբերմունքի նվազագույն չափանիշներ: Այն լրացվեց 1961 թվականի *Ապաքաղաքացիության կրճատման մասին կոնվենցիայով*: Հայաստանի Հանրապետությունը հանդիսանում է այս երկու կոնվենցիաների անդամ պետություն:

ՄԱԿ-ի Գլխավոր Ասամբլեան Միավորված ազգերի փախստականների հարցերով զերագույն համձնակատարի գրասենյակին վերապահել է գլոբալ մանդատ՝ գործելու որպես ամբողջ աշխարհի քաղաքացիություն չունեցող անձանց «պաշտպան» և համագործակցել կառավարությունների հետ՝ կանխելու ապաքաղաքացիությունը, կարգավորելու նման դեպքերը և պաշտպանելու քաղաքացիություն չունեցող անձանց իրավունքները *Քաղաքացիություն չունեցող անձանց կարգավիճակի մասին* 1954 կոնվենցիայի համաձայն:

ԵՐԵՎԱՆ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2011

ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ
Քաղաքացիություն չունեցող անձանց
կարգավիճակի մասին*
(28 սեպտեմբերի, 1954թ.)

Նախաբան

Բարձր պայմանավորվող կողմերը,

ուշադրության առնելով, որ Միավորված ազգերի կազմակերպության կանոնադրությունը և 1948թ. դեկտեմբերի 10-ին Գլխավոր ասամբլեայի հաստատած Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիրը հռչակել են այն սկզբունքը, որ բոլոր մարդիկ առանց խտրականության օգտվում են հիմնարար իրավունքներից ու ազատություններից,

ուշադրության առնելով, որ Միավորված ազգերի կազմակերպությունը զանազան առիթներով իր խորը մտահոգությունն է արտահայտել քաղաքացիություն չունեցող անձանց նկատմամբ և ջանքեր է գործադրել քաղաքացիություն չունեցող անձանց համար երաշխավորելու այդ հիմնարար իրավունքների ու ազատությունների հնարավորինս լայն օգտագործումը,

ուշադրության առնելով, որ 1951թ. հուլիսի 28-ի Փախստականների կարգավիճակի մասին կոնվենցիան տարածվում է քաղաքացիություն չունեցող այն անձանց վրա միայն, ովքեր նաև փախստականներ են, և որ կան քաղաքացիություն չունեցող շատ անձինք, որոնց վրա այդ Կոնվենցիան չի տարածվում,

ուշադրության առնելով, որ քաղաքացիություն չունեցող անձանց կարգավիճակը ցանկալի է կարգավորել ու բարելավել միջազգային համաձայնագրով,

համաձայնել են ներքոհիշյալի շուրջ.

* Պաշտոնական թարգմանություն

ԳԼՈՒԽ 1 **ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ**

Հոդված 1

Քաղաքացիություն չունեցող անձ հասկացության սահմանումը

1. Սույն Կոնվենցիայում «քաղաքացիություն չունեցող անձ» հասկացությունը նշանակում է անձ, որը չի համարվում քաղաքացի որևէ պետության կողմից՝ դրա օրենսդրության հիման վրա:

2. Սույն Կոնվենցիան չի կիրառվում.

(i) այն անձանց նկատմամբ, որոնք ներկայումս ստանում են Միավորված ազգերի կազմակերպության Փախստականների հարցերով Գլխավոր հանձնակատարից բացի, Միավորված ազգերի կազմակերպության այլ մարմինների կամ հաստատությունների պաշտպանությունը կամ օգնությունը,

(ii) այն անձանց նկատմամբ, ովքեր իրենց բնակության պետության իրավասու իշխանությունների կողմից ձանաչվել են որպես այն իրավունքներն ու պարտականություններն ունեցող, որոնք կապված են տվյալ պետության քաղաքացիությունն ունենալու հետ,

(iii) այն անձանց նկատմամբ, որոնց վերաբերյալ լուրջ հիմքեր կան ենթադրելու, թե նրանք.

(ա) կատարել են խաղաղության դեմ ուղղված հանցագործություն, պատերազմական հանցագործություն կամ մարդկության դեմ ուղղված հանցագործություն, ինչպես դրանք սահմանված են մյան հանցագործությունների կապակցությամբ դրույթներ ստեղծելու նպատակով սնված միջազգային փաստաթղթերում,

(բ) կատարել են ոչ քաղաքական բնույթի ծանր հանցագործություն իրենց բնակության երկրից դուրս՝ նախքան այդ երկիր իրենց մուտքի թույլատրումը,

(գ) մեղավոր են ձանաչվել Միավորված ազգերի կազմակերպության նպատակներին ու սկզբունքներին հակասող արարքների համար:

Հոդված 2

Ընդհանուր պարտավորությունները

Քաղաքացիություն չունեցող յուրաքանչյուր անձ իր գտնված երկրի նկատմամբ ունի պարտականություններ, որոնք, մասնավորապես, պահանջում են, որ նա ենթարկվի օրենքներին ու ենթաօրենսդրական ակտերին, ինչպես նաև հասարակական կարգի պահպանմանն ուղղված միջոցառումներին:

Հոդված 3

Խտրականության անթույլատրելիությունը

Պայմանավորվող պետությունները սույն Կոնվենցիայի դրույթները քաղաքացիություն չունեցող անձանց նկատմամբ կիրառում են՝ առանց ռասայի, կրոնի կամ ծագման երկրի հիմքով խտրականության:

Հոդված 4

Կրոնը

Պայմանավորվող պետություններն իրենց տարածքում գտնվող քաղաքացիություն չունեցող անձանց սեփական կրոնն ազատորեն դավանելու և իրենց երեխաների կրոնական ազատ դաստիարակության հարցում հատկացնում են առնվազն նույնքան բարեհաձ վերաբերմունք, որքան իրենց քաղաքացիներին:

Հոդված 5

Սույն Կոնվենցիայից դուրս տրամադրվող իրավունքները

Սույն Կոնվենցիայում ոչինչ չի խոչընդոտում այն իրավունքներին և արտոնություններին, որոնք Պայմանավորվող պետությունը քաղաքացիություն չունեցող անձանց տրամադրում է սույն Կոնվենցիայից դուրս:

Հոդված 6

«Միևնույն հանգամանքներում» հասկացությունը

Սույն Կոնվենցիայի նպատակի համար «միևնույն հանգամանքներում» հասկացությունը նշանակում է, որ ցանկացած պահանջ (ներառյալ ժամանակավոր բնակությանը կամ բնակության տևողությանը կամ պայմաններին

Քաղաքացիություն չունեցող անձանց կարգավիճակի մասին կոնվենցիա (28 սեպտեմբերի, 1954թ.)

վերաբերող պահանջները), որին տվյալ անհատը խնդրո առարկա իրավունքից օգտվելու համար պետք է բավարարեր քաղաքացիություն չունեցող անձ չլինելու դեպքում, պետք է բավարարվի նրա կողմից, բացառությամբ այն պահանջների, որոնք իրենց բնույթով չեն կարող բավարարվել քաղաքացիություն չունեցող անձի կողմից:

Հոդված 7

Ազատունը փոխադարձության սկզբունքից

1. Բացառությամբ այն դեպքերի, երբ սույն Կոնվենցիան բովանդակում է ավելի բարենպաստ դրույթներ, Պայմանավորվող պետությունը քաղաքացիություն չունեցող անձանց հատկացնում է նույն վերաբերմունքը, ինչ ընդհանրապես տրամադրում է օտարերկրացիներին:
2. Երեք տարվա բնակությունից հետո քաղաքացիություն չունեցող բոլոր անձինք Պայմանավորվող պետությունների տարածքում ազատվում են օրենսդրորեն սահմանված փոխադարձության պահանջից:
3. Պայմանավորվող յուրաքանչյուր պետություն շարունակում է քաղաքացիություն չունեցող անձանց տրամադրել այն իրավունքներն ու արտոնությունները, որոնցով նրանք արդեն օժտված էին, փոխադարձության բացակայության դեպքում, սույն Կոնվենցիայի՝ այդ պետության համար ուժի մեջ մտնելու օրը:
4. Պայմանավորվող պետությունները բարեհաձ են վերաբերվում քաղաքացիություն չունեցող անձանց, փոխադարձության բացակայությամբ, բացի 2 և 3-րդ կետերով տրամադրվող իրավունքներից ու արտոնություններից, այլ իրավունքներ ու արտոնություններ տրամադրելու և փոխադարձությունից ազատունը քաղաքացիություն չունեցող այն անձանց վրա տարածելու հնարավորությամբ, որոնք չեն բավարարում 2-րդ և 3-րդ կետերում նշված պայմանները:
5. 2-րդ և 3-րդ կետերի դրույթները կիրառվում են ինչպես սույն Կոնվենցիայի 13, 18, 19, 21 և 22-րդ հոդվածներում նշված իրավունքների ու արտոնությունների, այնպես էլ այն իրավունքների ու արտոնությունների վերաբերմամբ, որոնք սույն Կոնվենցիայով նախատեսված չեն:

Հոդված 8

Ազատունը բացառիկ միջոցառումներից

Այն բացառիկ միջոցառումները, որոնք կարող են կիրառվել ընդդեմ օտար պետության քաղաքացիների անձի, սեփականության կամ շահերի, Պայմանավորվող պետությունները չեն կիրառում քաղաքացիություն չունեցող անձի նկատմամբ՝ պարզապես հաշվի առնելով նախկինում նրա՝ տվյալ երկրի քաղաքացիություն ունենալը: Պայմանավորվող պետությունները, որոնց օրենսդրությունը թույլ չի տալիս սույն հոդվածում արտահայտված ընդհանուր սկզբունքի կիրառումը, համապատասխան դեպքերում նախատեսում են ազատում՝ ի շահ մնան քաղաքացիություն չունեցող անձանց:

Հոդված 9

Ժամանակավոր միջոցառումները

Սույն Կոնվենցիայում ոչինչ չի խոչընդոտում Պայմանավորվող պետությանը՝ պատերազմի ժամանակ կամ այլ արտակարգ ու բացառիկ հանգամանքներում որոշակի անձի նկատմամբ ձեռնարկելու ժամանակավոր միջոցառումներ, որոնք նա էական է համարում ազգային անվտանգության համար, քանի դեռ տվյալ պետությունը չի որոշել, որ հիշյալ անձն իսկապես քաղաքացիություն չունեցող անձ է, և նրա դեպքում մնան միջոցառումների շարունակականությունն անհրաժեշտ է ի շահ ազգային անվտանգության:

Հոդված 10

Բնակության անընդհատությունը

1. Եթե քաղաքացիություն չունեցող անձը երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ընթացքում բռնի տեղահանվել ու տեղափոխվել է Պայմանավորվող պետության տարածք և բնակվում է այնտեղ, ապա մնան ստիպողական բնակեցման ժամանակահատվածը համարվում է օրինական բնակություն տվյալ տարածքում:
2. Եթե քաղաքացիություն չունեցող անձը երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ընթացքում բռնի տեղահանվել է Պայմանավորվող պետության տարածքից և, նախքան սույն Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելը, վերադարձել է այնտեղ՝ բնակություն հաստատելու նպատակով, ապա մնան ստիպողական տեղահանմանը նախորդած և հաջորդած բնակության ժամանակահատվածները համարվում են մեկ անընդհատ ժամանակահատված ցանկացած նպատակով, որի համար անընդհատ բնակություն է պահանջվում:

Հոդված 11

Քաղաքացիություն չունեցող նավաստիները

Պայմանավորվող կողմի դրոշի ներքո նավարկող նավի անձնակազմում կանոնավոր ծառայող քաղաքացիություն չունեցող անձանց դեպքում այդ պետությունը բարեհաճ է վերաբերվում իր տարածքում նրանց գտնվելուն և ձամփորդական փաստաթղթերի տրամադրմանը կամ իր տարածքում նրանց ժամանակավոր ընդունմանը՝ մասնավորապես, նրանց բնակեցումը որևէ այլ երկիր հեշտացնելու նպատակով:

ԳԼՈՒԽ 2

ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿ

Հոդված 12

Անձնական կարգավիճակը

1. Քաղաքացիություն չունեցող անձի անձնական կարգավիճակը որոշվում է նրա մշտական բնակության երկրի օրենսդրությամբ կամ, եթե նա չունի մշտական բնակության վայր, բնակության երկրի օրենսդրությամբ:
2. Քաղաքացիություն չունեցող անձի կողմից նախկինում ձեռք բերված և անձնական կարգավիճակից կախված իրավունքները, մասնավորապես, ամուսնության հետ կապված իրավունքները, հարգվում են Պայմանավորվող պետության կողմից, անհրաժեշտության դեպքում, տվյալ պետության օրենսդրությամբ պահանջվող ձևականություններին համապատասխան, պայմանով, որ խնդրո առարկա իրավունքն այդ պետության օրենսդրությամբ կձանաչվեր, եթե անձը չլիներ քաղաքացիություն չունեցող անձ:

Հոդված 13

Շարժական և անշարժ գույքը

Պայմանավորվող պետությունները շարժական և անշարժ գույքի ու դրան առնչվող այլ իրավունքների ձեռքբերման, ինչպես նաև վարձակալության և շարժական ու անշարժ գույքի հետ կապված այլ պայմանագրերի կապակցությամբ քաղաքացիություն չունեցող անձին հատկացնում են հնարավորին և, ամեն դեպքում, ոչ պակաս բարեհաճ վերաբերմունք, քան նույն հանգամանքներում ընդհանրապես հատկացվում է օտարերկրացիներին:

Հոդված 14

Հեղինակային իրավունքները և արդյունաբերական սեփականությունը

Արդյունաբերական սեփականության, ինչպիսին են գյուտերը, նախագծերն ու սնդեյլները, ապրանքանշանները, ֆիրմային անվանումները, ինչպես նաև գրական, արվեստի և գիտական ստեղծագործությունների նկատմամբ իրավունքների պաշտպանության կապակցությամբ քաղաքացիություն չունեցող անձին իր սովորական բնակության երկրում տրամադրվում է նույն պաշտպանությունը, ինչ այդ երկրի քաղաքացիներին: Ցանկացած այլ պայմանավորվող պետության տարածքում նրան տրամադրվում է նույն պաշտպանությունը, ինչ այդ տարածքում այն երկրի քաղաքացիներին, որտեղ նա ունի իր սովորական բնակության վայրը:

Հոդված 15

Միավորումներ կազմելու իրավունքը

Ոչ քաղաքական և շահույթ չհետապնդող միությունների և արհմիությունների կապակցությամբ Պայմանավորվող պետություններն իրենց տարածքում օրինականորեն գտնվող քաղաքացիություն չունեցող անձանց հատկացնում են հնարավորինս և, ամեն դեպքում, ոչ պակաս՝ բարեհաճ վերաբերմունք, քան միևնույն հանգամանքներում հատկացվում է օտարերկրացիներին:

Հոդված 16

Դատարան դիմելու իրավունքը

1. Յուրաքանչյուր քաղաքացիություն չունեցող անձ իրավունք ունի ազատորեն դիմելու բոլոր Պայմանավորվող պետությունների տարածքում գտնվող դատարաններին:
2. Այն Պայմանավորվող պետությունում, որտեղ քաղաքացիություն չունեցող անձն ունի իր սովորական բնակության վայրը, դատարան դիմելու հետ կապված հարցերում նա օգտվում է նույն վերաբերմունքից, ինչ քաղաքացիները, ներառյալ իրավաբանական օգնությունն ու ազատումը *cautio judicatum solvi*-ից:
3. 2-րդ կետում նշված հարցերով, քաղաքացիություն չունեցող անձն իր սովորական բնակության երկրից դուրս օգտվում է իր սովորական բնակության երկրի քաղաքացիներին հատկացվող վերաբերմունքից:

ԳԼՈՒԽ 3

ՇԱՀՈՒՅԹ ԱՊԱՀՈՎՈՂ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հոդված 17

Վարձով աշխատանքը

1. Պայմանավորվող պետություններն իրենց տարածքում օրինական կարգով գտնվող քաղաքացիություն չունեցող անձանց, աշխատավարձով վարձատրվող աշխատանքով զբաղվելու իրավունքի կապակցությամբ, հատկացնում են հնարավորինս և, ամեն դեպքում, ոչ պակաս բարեհաճ վերաբերմունք, քան միևնույն հանգամանքներում տրամադրվում է օտարերկրացիներին:
2. Աշխատավարձով վարձատրվող աշխատանքի կապակցությամբ Պայմանավորվող պետությունները բարեհաճ են վերաբերվում բոլոր քաղաքացիություն չունեցող անձանց իրավունքները քաղաքացիների իրավունքներին հավասարացնելուն, մասնավորապես, այն քաղաքացիություն չունեցող անձանց, ովքեր իրենց տարածք մուտք են գործել աշխատուժի հավաքագրման ծրագրերի կամ ներգաղթի ծրագրերի համաձայն:

Հոդված 18

Անհատ ձեռնարկատիրությունը

Պայմանավորվող պետություններն իրենց տարածքում օրինական կարգով բնակվող քաղաքացիություն չունեցող անձին իր սեփական միջոցներով գյուղատնտեսությամբ, արդյունաբերությամբ, արհեստներով ու առևտրով զբաղվելու և առևտրային ու արդյունաբերական ընկերություններ հիմնելու իրավունքի կապակցությամբ հատկացնում են հնարավորինս և, ամեն դեպքում, ոչ պակաս բարեհաճ վերաբերմունք, քան միևնույն հանգամանքներում ընդհանրապես հատկացվում է օտարերկրացիներին:

Հոդված 19

Ազատ մասնագիտությունները

1. Պայմանավորվող յուրաքանչյուր պետություն իր տարածքում օրինական կարգով բնակվող այն քաղաքացիություն չունեցող անձանց, ովքեր ունեն այդ պետության իրավասու իշխանությունների կողմից ձանաչված դիպլոմներ և ովքեր ցանկանում են զբաղվել ազատ մաս-

նագիտությամբ, հատկացնում է հնարավորինս և, ամեն դեպքում, ոչ պակաս բարեհաձ վերաբերմունք, քան միևնույն հանգամանքներում ընդհանրապես հատկացվում է օտարերկրացիներին:

ԳԼՈՒԽ 4

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹՅՈՒՆ

Հոդված 20

Չափաբաժիններ

Այնտեղ, որտեղ գոյություն ունի չափաբաժինների համակարգ, որը կիրառվում է ողջ բնակչության նկատմամբ և կարգավորում սակավաքանակ պարենի բաշխումը, քաղաքացիություն չունեցող անձանց հատկացվում է նույն վերաբերմունքը, ինչ քաղաքացիներին:

Հոդված 21

Բնակարանով ապահովումը

Բնակարանով ապահովելու կապակցությամբ Պայմանավորվող պետություններն այնքանով, որքանով հարցը կարգավորվում է օրենքներով կամ ենթաօրենսդրական ակտերով կամ հանդիսանում է Պայմանավորվող պետությունների հանրային իշխանությունների վերահսկողության առարկա, իրենց տարածքում օրինական կարգով բնակվող քաղաքացիություն չունեցող անձանց հատկացնում են հնարավորինս և, ամեն դեպքում, ոչ պակաս բարեհաձ վերաբերմունք, քան միևնույն հանգամանքներում ընդհանրապես հատկացվում է օտարերկրացիներին:

Հոդված 22

Հանրային կրթությունը

1. Տարրական կրթության կապակցությամբ Պայմանավորվող պետությունները քաղաքացիություն չունեցող անձանց հատկացնում են նույն վերաբերմունքը, ինչ իրենց քաղաքացիներին:
2. Պայմանավորվող պետությունները տարրական կրթությունից տարբեր կրթության և, մասնավորապես, ուսուցման մատչելիության, օտարերկրյա դպրոցական վկայագրերի, դիպլոմների ու գիտական աստիճանների ձանաչման, տուրքերից ու վճարումներից ազատման

և կրթաթոշակների շնորհման կապակցությամբ քաղաքացիություն չունեցող անձանց հատկացնում են հնարավորինս և, ամեն դեպքում, ոչ պակաս բարեհաճ վերաբերմունք, քան միևնույն հանգամանքներում ընդհանրապես հատկացվում է օտարերկրացիներին:

Հոդված 23

Հանրային օժանդակություն

Պայմանավորվող պետությունները հանրային օժանդակության և օգնության կապակցությամբ իրենց տարածքում օրինական կարգով բնակվող քաղաքացիություն չունեցող անձանց հատկացնում են նույն վերաբերմունքը, ինչ իրենց քաղաքացիներին:

Հոդված 24

Աշխատանքային օրենսդրությունը և սոցիալական ապահովությունը

1. Պայմանավորվող պետություններն իրենց տարածքում օրինական կարգով բնակվող քաղաքացիություն չունեցող անձանց հետևյալ հարցերի կապակցությամբ հատկացնում են նույն վերաբերմունքը, ինչ իրենց քաղաքացիներին.

(ա) այնքանով, որքանով նման հարցերը կարգավորվում են օրենքներով կամ ենթաօրենսդրական ակտերով կամ վարչական իշխանությունների վերահսկողության առարկա են՝ վարձատրության, ներառյալ վարձատրության մաս կազմող ընտանեկան նպաստները, աշխատաժամերի, արտաժամյա աշխատանքի, վարձատրվող արձակուրդի, տնայնագործ աշխատանքի սահմանափակումների, աշխատելու, աշակերտելու կամ վերապատրաստման նվազագույն տարիքի, կանանց ու պատանեկան տարիքի անձանց աշխատանքի և կոլեկտիվ պայմանագրերի արտոնությունների կապակցությամբ,

(բ) սոցիալական ապահովության կապակցությամբ (աշխատանքային վնասվածք, մասնագիտական հիվանդություններ, մայրություն, հիվանդություն, անաշխատունակություն, ծերություն, մահ, գործազրկություն, ընտանեկան պարտավորություններ և այլ դեպքեր, որոնք ներպետական օրենքների կամ ենթաօրենսդրական ակտերի համաձայն նախատեսվում են սոցիալական ապահովության ծրագրով՝ հետևյալ սահմանափակումներով.

- (i) կարող է գործել ձեռք բերված իրավունքների և ձեռքբերման գործընթացում գտնվող իրավունքների պահպանման համապատասխան կարգ,
 - (ii) բնակության երկրի ներպետական օրենքներով կամ ենթաօրենսդրական ակտերով կարող է սահմանվել հատուկ կարգ այն նպաստների կամ նպաստների մի մասի առնչությամբ, որոնք անբողջապես վճարվում են պետական հիմնադրամների հաշվին, ինչպես նաև այն անձանց վճարվող նպաստների առնչությամբ, ովքեր չեն բավարարում բնականոն կարգով կենսաթոշակ ստանալու համար նախատեսված վճարումների պայմանները:
2. Աշխատանքային վնասվածքի կամ մասնագիտական հիվանդության հետևանքով քաղաքացիություն չունեցող անձի մահվան դեպքում տրվող փոխհատուցման իրավունքի վրա չի ազդում այն հանգամանքը, որ փոխհատուցում ստացողի մշտական բնակության վայրը գտնվում է Պայմանավորվող պետության տարածքից դուրս:
 3. Պայմանավորվող պետությունները քաղաքացիություն չունեցող անձանց վրա տարածում են իրենց միջև կնքված կամ կնքվելիք պայմանագրերով նախատեսվող արտոնությունները, որոնք վերաբերում են սոցիալական ապահովության ոլորտում ձեռք բերված իրավունքների և ձեռքբերման գործընթացում գտնվող իրավունքների պահպանմանը՝ նույնպիսի պայմաններով, ինչ կիրառվում են նշված պայմանագրերն ստորագրող պետությունների քաղաքացիների նկատմամբ:
 4. Պայմանավորվող պետությունները պետք է բարեհաճ վերաբերվեն Պայմանավորվող պետությունների և պայմանագրին չմասնակցող պետությունների միջև երբևէ կնքվող նմանատիպ պայմանագրերով նախատեսված նպաստները քաղաքացիություն չունեցող անձանց վրա հնարավորինս տարածելուն:

ԳԼՈՒԽ 5

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ

Հոդված 25

Վարչական օժանդակությունը

1. Եթե քաղաքացիություն չունեցող անձի կողմից որևէ իրավունքից օգտվելը, որպես կանոն, պահանջում է օտարերկրյա պետության իշխանությունների աջակցություն, որին նա դիմել չի կարող, ապա Պայմանավորվող պետությունը, որի տարածքում նա բնակվում է, հնարավորություն է տալիս, որպեսզի այդ աջակցությունը տրամադրվի իր իսկ մարմինների կողմից:
2. 1-ին կետում նշված մարմինը կամ մարմինները քաղաքացիություն չունեցող անձանց տրամադրում են այն փաստաթղթերը կամ վկայագրերը կամ իրենց վերահսկողությամբ ապահովում են դրանց տրամադրումը, որոնք, որպես կանոն, կտրամադրվեին օտարերկրացիներին իրենց ներպետական իշխանությունների կողմից կամ միջոցով:
3. Նման ձևով տրամադրված փաստաթղթերը կամ վկայագրերը ծառայում են որպես օտարերկրացիներին իրենց ներպետական իշխանությունների կողմից տրամադրված պաշտոնական փաստաթղթեր, և, հակառակ ապացույցների բացակայության դեպքում, պետք է արժանանան վստահության:
4. Այնպիսի բացառիկ վերաբերմունքից բացի, որը կարող է հատկացվել կարիքավոր անձանց, վերոհիշյալ ծառայությունների դիմաց կարող են գանձվել տուրքեր, բայց դրանք պետք է լինեն չափավոր և համապատասխանեն այն տուրքերին, որոնք նման ծառայությունների դիմաց գանձվում են տվյալ երկրի քաղաքացիներից:
5. Սույն հոդվածի դրույթները չեն խոչընդոտում 27-րդ և 28-րդ հոդվածների դրույթներին:

Հոդված 26

Տեղաշարժի ազատությունը

Պայմանավորվող յուրաքանչյուր պետություն իր տարածքում օրինական կարգով բնակվող քաղաքացիություն չունեցող անձանց տրամադրում է իրենց բնակության վայրի ընտրության և իր տարածքում ազատորեն տե-

դաշարժվելու իրավունք՝ միևնույն հանգամանքներում օտարերկրացիների նկատմամբ ընդհանրապես կիրառվող բոլոր կանոնների պահպանմամբ:

Հոդված 27

Ինքնության վկայականներ

Պայմանավորվող պետություններն ինքնության վկայականներ են տալիս իրենց տարածքում գտնվող ցանկացած քաղաքացիություն չունեցող անձի, որը չունի վավերական ձանվորդական փաստաթուղթ:

Հոդված 28

ձանվորդական փաստաթղթերը

1. Պայմանավորվող պետություններն իրենց տարածքում օրինական կարգով բնակվող քաղաքացիություն չունեցող անձանց տալիս են ձանվորդական փաստաթղթեր՝ իրենց տարածքից դուրս ձանվորդելու նպատակով, եթե ազգային անվտանգության և հասարակական կարգի շահերից բխող հիմնավոր պատճառներն այլ բան չեն պահանջում, և նշված փաստաթղթերի առնչությամբ կիրառվում են սույն Կոնվենցիայի ցանկի դրույթները: Պայմանավորվող պետությունները կարող են մնան ձանվորդական փաստաթուղթ տալ իրենց տարածքում գտնվող ցանկացած այլ քաղաքացիություն չունեցող անձի, մասնավորապես, նրանք բարեհաճ են վերաբերվում իրենց տարածքում գտնվող այն քաղաքացիություն չունեցող անձանց մնան ձանվորդական փաստաթուղթ տալուն, ովքեր ի վիճակի չեն ձանվորդական փաստաթուղթ ստանալ իրենց օրինական բնակության երկրում:

Հոդված 29

Պետական գանձումները

1. Պայմանավորվող պետությունները քաղաքացիություն չունեցող անձանցից չեն գանձում մաքսեր, վճարներ կամ հարկեր, որոնք այլ կամ ավելի բարձր են, քան նրանք, որ միևնույն հանգամանքներում գանձվում են կամ կարող են գանձվել իրենց քաղաքացիներից:
2. Նախորդ կետում ոչինչ չի խոչընդոտում քաղաքացիություն չունեցող անձանց նկատմամբ այն օրենքների ու ենթաօրենսդրական ակտերի կիրառմանը, ըստ որոնց գանձումներ են կատարվում օտարերկրացիների նվազագույն փաստաթղթեր, ներառյալ՝ ինքնության վկայականներ տալու համար:

Հոդված 30

Գույքի տեղափոխումը

1. Պայմանավորվող պետությունը, իր օրենքներին և ենթաօրենսդրական ակտերին համապատասխան, քաղաքացիություն չունեցող անձանց թույլատրում է իր տարածք բերած գույքը տեղափոխել մեկ այլ երկիր, ուր նրանք ընդունվել են բնակության նպատակով:
2. Պայմանավորվող պետությունները բարեհաճ են վերաբերվում քաղաքացիություն չունեցող անձանց այն գույքի, որտեղ էլ այն գտնվելիս լինի, տեղափոխման թույլատրության միջնորդություններին, որը նրանց անհրաժեշտ է այլ երկրում, ուր նրանց մուտքը թույլատրվել է բնակություն հաստատելու համար:

Հոդված 31

Վտարումը

1. Պայմանավորվող պետությունները չեն վտարում իրենց տարածքում օրինական կարգով գտնվող քաղաքացիություն չունեցող անձանց, բացի ազգային անվտանգությանը կամ հասարակական կարգի պահպանությանը պայմանավորված դեպքերից:
2. Քաղաքացիություն չունեցող մնան անձի վտարումը կատարվում է միայն օրենքին համապատասխան կարգով ընդունված որոշման հիման վրա: Բացի այն դեպքերից, երբ ազգային անվտանգության անհատթահարելի հիմնավորումներն այլ բան են պահանջում, քաղաքացիություն չունեցող անձին թույլատրվում է ի արդարացումն իրեն ներկայացնել ապացույց և բողոքարկել իրավասու իշխանությանը կամ իրավասու իշխանության կողմից հատուկ նշանակված անձին կամ անձանց և այդ նպատակով ներկայացվել նրանց առջև:
3. Պայմանավորվող պետությունները մնան քաղաքացիություն չունեցող անձին բավարար ժամանակ են տալիս՝ այդ ընթացքում ստանալու օրինական կարգով մեկ այլ երկիր մուտք գործելու թույլտվություն: Պայմանավորվող պետություններին իրավունք է վերապահվում այդ ընթացքում կիրառել այնպիսի ներքին միջոցառումներ, ինչպիսիք նրանք անհրաժեշտ կհամարեն:

Հոդված 32

Հպատակագրումը

Պայմանավորվող պետությունները հնարավորինս հեշտացնում են քաղաքացիություն չունեցող անձանց միաձուլումն ու հպատակագրումը: Նրանք, մասնավորապես, գործադրում են ամեն ջանք, որպեսզի արագացնեն հպատակագրման գործընթացը և հնարավորինս նվազեցնեն դրա հետ կապված գանձումներն ու ծախսերը:

ԳԼՈՒԽ 6

ԵԶՐԱՓՈՒԿԻՉ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Հոդված 33

Ներպետական օրենսդրության վերաբերյալ տեղեկատվությունը

Պայմանավորվող պետությունները Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին տեղեկացնում են այն օրենքների և ենթօրենսդրական ակտերի մասին, որ նրանք կարող են ընդունել՝ սույն Կոնվենցիայի կատարումն ապահովելու համար:

Հոդված 34

Վեձերի կարգավորումը

Սույն Կոնվենցիայի մասնակիցների միջև դրա մեկնաբանմանը կամ կիրառմանը վերաբերող ցանկացած վեձ, որը հնարավոր չէ լուծել այլ միջոցներով, վեձի կողմերից ցանկացածի պահանջով հանձնվում է Միջազգային դատարանին:

Հոդված 35

Ստորագրումը, վավերացումը և միանալը

1. Սույն Կոնվենցիան ստորագրման համար բաց է Միավորված ազգերի կազմակերպության կենտրոնակայանում, մինչև 1955 թվականի դեկտեմբերի 31-ը:
2. Սույն Կոնվենցիան բաց է ստորագրման.

(ա) Միավորված ազգերի կազմակերպության ցանկացած անդամ պետության անունից,

- (բ) Միավորված ազգերի կազմակերպության՝ Քաղաքացիություն չունեցող անձանց կարգավիճակի վերաբերյալ խորհրդաժողովին մասնակցելու հրավեր ստացած ցանկացած այլ պետության անունից, և
- (գ) ցանկացած պետության անունից, որին Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր ասամբլեան հրավիրում է այն ստորագրելու կամ նրան միանալու:
3. Սույն Կոնվենցիան վավերացվում է, և վավերագրերն ի պահ են հանձնվում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին:
 4. Սույն Կոնվենցիան միանալու նպատակով բաց է սույն հոդվածի 2-րդ կետում հիշատակված պետությունների համար: Միանալը կատարվում է միանալու մասին փաստաթուղթը Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին ի պահ հանձնելու միջոցով:

Հոդված 36

Տարածքային կիրառման դրույթը

1. Ստորագրման, վավերացման կամ միանալու ժամանակ ցանկացած պետություն կարող է հայտարարել, որ սույն Կոնվենցիան տարածվում է այն բոլոր տարածքների կամ դրանցից ցանկացածի վրա, որոնց միջազգային հարաբերությունների համար ինքը պատասխանատու է: Նման հայտարարությունն ուժի մեջ է մտնում, երբ Կոնվենցիան ուժի մեջ է մտնում տվյալ պետության համար:
2. Դրանից հետո ցանկացած ժամանակ նման տարածումը կատարվում է Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին հասցեագրված ծանուցման միջոցով և ուժի մեջ է մտնում Միավորված ազգերի Գլխավոր քարտուղարի կողմից ծանուցումն ստանալուց հետո իննսուներորդ օրվանից կամ տվյալ պետության համար սույն Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելու օրվանից, որն ավելի ուշ լինի:
3. Այն տարածքների առնչությամբ, որոնց վրա սույն Կոնվենցիան չի տարածվում ստորագրման, վավերացման կամ միանալու ժամանակ, յուրաքանչյուր պետություն քննության է առնում սույն Կոնվենցիայի կիրառումն այդ տարածքների վրա տարածելու նպատակով անհրաժեշտ քայլեր ձեռնարկելու հնարավորությունը, պայմանով, որ դա կատարվի նման տարածքների կառավարությունների համաձայնությամբ, եթե այդ անհրաժեշտ է սահմանադրական պատճառներով:

Հոդված 37

Դաշնային դրույթը

Դաշնային կամ ոչ ունիտար պետության դեպքում գործում են հետևյալ դրույթները.

(ա) սույն Կոնվենցիայի այն հոդվածները, որոնք ենթակա են դաշնային օրենսդիր իշխանության օրենսդրական իրավագործությանը, դաշնային կառավարության պարտավորություններն այս շրջանակներում նույնն են, ինչ դաշնային պետություն չհանդիսացող մասնակիցներինը,

(բ) սույն Կոնվենցիայի այն հոդվածները, որոնք ենթակա են պետության կազմի մեջ մտնող նահանգների, գավառների կամ կանտոնների օրենսդրական իրավագործությանը, որոնք, ըստ դաշնային սահմանադրական համակարգի, պարտավոր չեն կիրառել համապատասխան օրենսդրական միջոցառումներ, դաշնային կառավարությունը նպաստավոր հանձնարարականի հետ միասին հնարավորինս վաղ ներկայացնում է նահանգների, գավառների կամ կանտոնների համապատասխան իշխանությունների ուշադրությանը,

(գ) սույն Կոնվենցիայի մասնակից դաշնային պետությունը ցանկացած այլ Պայմանավորվող պետության՝ Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարի միջոցով փոխանցված խնդրանքով, հաղորդագրություն է տրամադրում սույն Կոնվենցիայի ցանկացած դրույթի առնչությամբ դաշնության և նրա բաղկացուցիչ միավորների օրենսդրության ու պրակտիկայի վերաբերյալ՝ նշելով, թե ինչ չափով է այդ դրույթն իրագործվել օրենսդրական կամ այլ գործողությունների միջոցով:

Հոդված 38

Վերապահումները

1. Ստորագրման, վավերացման կամ միանալու ժամանակ ցանկացած պետություն կարող է վերապահումներ կատարել Կոնվենցիայի հոդվածների վերաբերյալ, բացի 1, 3, 4, 16 (1), 33-46-րդ հոդվածներից:
2. Սույն հոդվածի 1-ին կետի համաձայն վերապահում կատարած ցանկացած պետություն կարող է ցանկացած ժամանակ հետ վերցնել վերապահումը՝ Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին հասցեագրված ծանուցման միջոցով:

Հոդված 39

Ուժի մեջ մտնելը

1. Սույն Կոնվենցիան ուժի մեջ է մտնում 6-րդ վավերագիրը կամ միանալու մասին փաստաթուղթն ի պահ հանձնելու օրվանից հետո 90-րդ օրը:
2. 6-րդ վավերագիրը կամ միանալու մասին փաստաթուղթն ի պահ հանձնելուց հետո Կոնվենցիան վավերացրած կամ դրան միացած ցանկացած պետության համար Կոնվենցիան ուժի մեջ է մտնում այդ պետության կողմից իր վավերագիրը կամ միանալու մասին փաստաթուղթն ի պահ հանձնելու օրվանից սկսած 90-րդ օրը:

Հոդված 40

Ջեղյալ հայտարարումը

1. Պայմանավորվող ցանկացած պետություն կարող է ցանկացած ժամանակ չեղյալ հայտարարել սույն Կոնվենցիան՝ Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին հասցեագրված ծանուցման միջոցով:
2. Համապատասխան Պայմանավորվող պետության համար չեղյալ հայտարարումն ուժի մեջ է մտնում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարի կողմից ծանուցումն ստանալու օրվանից մեկ տարի անց:
3. Ցանկացած պետություն, որը 36-րդ հոդվածին համապատասխան հայտարարություն կամ ծանուցում է արել, կարող է դրանից հետո, ցանկացած ժամանակ Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին հասցեագրված ծանուցման միջոցով հայտարարել, որ Կոնվենցիան դադարում է տարածվել տվյալ տարածքի վրա Գլխավոր քարտուղարի կողմից նշված ծանուցումն ստանալուց 1 տարի անց:

Հոդված 41

Վերանայումը

1. Պայմանավորվող ցանկացած պետություն կարող է, Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին հասցեագրված ծանուցման միջոցով, ցանկացած ժամանակ պահանջել սույն Կոնվենցիայի վերանայում:

2. Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր ասամբլեան նման պահանջի կապակցությամբ հանձնարարում է ձեռնարկել համապատասխան քայլեր, եթե այդպիսիները կան:

Հոդված 42

Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարի ծանուցումները

Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը Կազմակերպության բոլոր անդամներին և 35-րդ հոդվածում հիշատակված ոչ անդամ պետություններին տեղեկացնում է.

- (ա) 35-րդ հոդվածին համապատասխան ստորագրումների, վավերացումների և միանալու մասին,
- (բ) 36-րդ հոդվածին համապատասխան հայտարարությունների և ծանուցումների մասին,
- (գ) 38-րդ հոդվածին համապատասխան վերապահումների և վերապահումները հետ վերցնելու մասին,
- (դ) սույն Կոնվենցիայի՝ 39-րդ հոդվածին համապատասխան ուժի մեջ մտնելու օրվա մասին,
- (ե) 40-րդ հոդվածին համապատասխան չեղյալ հայտարարումների և ծանուցումների մասին,
- (զ) 41-րդ հոդվածին համապատասխան վերանայման պահանջների մասին:

Ի հավաստումն որի՝ ներքոստորագրյալները, պատշաձ կերպով լիազորված լինելով իրենց կառավարությունների անունից, ստորագրեցին սույն Կոնվենցիան:

Կատարված է Նյու Յորքում, 1954 թվականի սեպտեմբերի 28-ին, մեկ օրինակով, որի անգլերեն, իսպաներեն և ֆրանսերեն տեքստերը հավասարազոր են, և ի պահ է հանձնված Միավորված ազգերի կազմակերպության արխիվ. նրա հաստատված պատճեններն ուղարկվում են Միավորված ազգերի կազմակերպության բոլոր անդամներին և 35-րդ հոդվածում հիշատակված ոչ անդամ պետություններին:

ՑԱՆԿ

Կետ 1

1. Սույն կոնվենցիայի 28-րդ հոդվածում նշված ճամփորդական փաստաթուղթը վկայում է այն մասին, որ փաստաթղթի կրողը հանդիսանում է քաղաքացիություն չունեցող անձ՝ 1954թ. սեպտեմբերի 28-ի Կոնվենցիայի իմաստով:
2. Փաստաթուղթը պատրաստվում է առնվազն երկու լեզվով, որոնցից մեկն անգլերեն է կամ ֆրանսերեն:
3. Պայմանավորվող պետությունները պետք է քննարկեն կից ներկայացված ճամփորդական փաստաթղթի նմուշի ընդունման նպատակահարմարությունը:

Կետ 2

Փաստաթուղթը տվող երկրում ընդունված կանոններով պայմանավորված՝ երեխաները կարող են գրանցվել ծնողի կամ, բացառիկ դեպքերում, մեկ այլ չափահաս անձի ճամփորդական փաստաթղթում:

Կետ 3

Փաստաթուղթ տալու համար գանձվող տուրքը չպետք է գերազանցի ներպետական անձնագիր տալու համար գանձվող նվազագույն վճարը:

Կետ 4

Բացառությամբ հատուկ կամ արտակարգ դեպքերի, փաստաթուղթը վավերական է հնարավորինս շատ երկրների համար:

Կետ 5

Փաստաթուղթը պետք է վավերական լինի երեք ամսից ոչ պակաս և երկու տարուց ոչ ավել ժամկետով:

Կետ 6

1. Փաստաթղթի վերականգնումը կամ վավերականության երկարաձգումը փաստաթուղթը տված իշխանության իրավասությունն է, քանի դեռ այն կրողը օրինական բնակություն չի հաստատել մեկ այլ տարածքում և օրինական կարգով բնակվում է նշված իշխանության տարածքում: Նոր փաստաթուղթ տալը, միևնույն պայմաններով, նախորդ փաստաթուղթը տված իշխանության իրավասությունն է:

2. Դիվանագիտական և հյուպատոսական մարմինները, որոնք հատուկ լիազորված են այդ նպատակով, իրավունք ունեն վեց ամիսը չզերազանցող ժամկետով երկարաձգել իրենց կառավարությունների կողմից տրված ճամփորդական փաստաթղթերի վավերականությունը:

3. Պայմանավորվող պետությունները բարեհաճ են վերաբերվում այն քաղաքացիություն չունեցող անձանց ճամփորդական փաստաթղթերի վերականգնմանը կամ վավերականության երկարաձգմանը կամ նրանց նոր փաստաթղթեր տալուն, ովքեր այլևս օրինական կարգով չեն բնակվում նրանց տարածքում և ի վիճակի չեն ճամփորդական փաստաթուղթ ստանալ իրենց օրինական բնակության երկրից:

Կետ 7

Պայմանավորվող պետությունները ճանաչում են սույն Կոնվենցիայի 28-րդ հոդվածի դրույթներին համապատասխան տրված ճամփորդական փաստաթղթերի վավերականությունը:

Կետ 8

Եթե այն երկրի իրավասու իշխանությունները, ուր քաղաքացիություն չունեցող անձը ցանկանում է ուղևորվել, պատրաստ են ընդունելու նրան և եթե պահանջվում է մուտքի արտոնագիր, նրանք մուտքի արտոնագիրն ամրացնում են տվյալ անձին պատկանող փաստաթղթին:

Կետ 9

1. Պայմանավորվող պետությունները պարտավորվում են տարանցիկ մուտքի արտոնագրեր տալ այն քաղաքացիություն չունեցող անձանց, ովքեր մուտքի արտոնագիր են ստացել վերջնական նշանակման տարածքի համար:

2. Նման մուտքի արտոնագրերը կարող են մերժվել նույն պատճառներով, ինչ պատճառներով կարդարացվեր ցանկացած օտարերկրացու մուտքի արտոնագրի մերժումը:

Կետ 10

Ելքի, մուտքի կամ տարանցիկ մուտքի արտոնագրերի համար զանձվող տուրքերը չպետք է գերազանցեն օտարերկրյա անձնագրերով մուտքի արտոնագրի համար վճարումների նվազագույն չափը:

Կետ 11

Երբ քաղաքացիություն չունեցող անձը օրինական կարգով բնակություն է հաստատել պայմանավորվող մեկ այլ պետության տարածքում, 28-րդ հոդվածի դրույթներին և պայմաններին համապատասխան նոր փաստաթուղթ տալու պատասխանատվությունը կրում է այդ տարածքի իրավասու իշխանությունը, որին քաղաքացիություն չունեցող անձը իրավունք ունի դիմելու:

Կետ 12

Նոր փաստաթուղթ տվող իշխանությունը հին փաստաթուղթը հետ է վերցում և վերադարձնում այն տված պետությանը, եթե փաստաթղթում նըշված է, որ պետք է վերադարձվի. այլապես, փաստաթուղթը հետ է վերցվում և չեղյալ հայտարարվում:

Կետ 13

1. Ճամփորդական փաստաթուղթը, սույն Կոնվենցիայի 28-րդ հոդվածին համապատասխան, թույլ է տալիս փաստաթուղթը կրողին դրա վավերականության ընթացքում ցանկացած ժամանակ կրկին մուտք գործել փաստաթուղթը տված պետության տարածք, եթե փաստաթղթում հակառակի մասին հայտարարություն առկա չէ: Ցանկացած դեպքում այն ժամանակահատվածը, որի ընթացքում փաստաթուղթը կրողը կարող է վերադառնալ փաստաթուղթը տված պետություն, չպետք է լինի երեք ամսից պակաս, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ երկիրը, որտեղ քաղաքացիություն չունեցող անձը նախատեսում է ճամփորդել, չի պահանջում ճամփորդական փաստաթուղթ՝ կրկին մուտք գործելու իրավունքին համապատասխան:

2. Նախորդ ենթակետի դրույթներին համապատասխան, պայմանավորվող պետությունը կարող է պահանջել, որ փաստաթուղթ կրողը ենթարկվի իր տարածքից ելքի կամ այնտեղ վերադառնալու համար նախատեսված ձևականություններին:

Կետ 14

Միայն 13-րդ կետի պայմանների պահպանմամբ՝ սույն ցանկի դրույթները ոչ մի կերպ չեն ազդում պայմանավորվող պետությունների տարածք մուտքի թույլտվության, այնտեղով տարանցիկ անցնելու, այնտեղ բնակվելու և հաստատվելու, այնտեղից դուրս գալու պայմանները կանոնակարգող օրենքների և ենթաօրենսդրական ակտերի վրա:

Կետ 15

Ո՛չ փաստաթուղթը տալը, ո՛չ դրանում կատարված գրառումները չեն որոշում այն կրողի կարգավիճակը, մասնավորապես, քաղաքացիության առնչությամբ:

Կետ 16

Փաստաթուղթ տալը այն կրողին որևէ կերպ չի տալիս տված երկրի դիվանագիտական կամ հյուպատոսական մարմիններից պաշտպանություն հայցելու իրավունք և այդ փաստի ուժով իշխանություններին չի վերապահում պաշտպանության իրավունք:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

ՃԱՍՓՈՐԴԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԻ ՆՄՈՒՇ

Փաստաթուղթը պետք լինի գրքույկի ձևով (մոտավորապես 10 x 15 սմ): Հանձնարարվում է այն տպագրել այնպես, որպեսզի քիմիական կամ այլ միջոցներով կատարված որևէ ջնջում կամ փոփոխություն հնարավոր լինի հեշտությամբ նկատել և "1954թ. սեպտեմբերի 28-ի Կոնվենցիա" բառերը, փաստաթուղթը տվող երկրի լեզվով շարունակաբար կրկնվելով, տպագրվում են յուրաքանչյուր էջին:

(Գրքույկի կազմը)

ՃԱՍՓՈՐԴԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹ

(1954թ. սեպտեմբերի 28-ի Կոնվենցիա)

N.....

(1)

ՃԱՍՓՈՐԴԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹ

(1954թ. սեպտեմբերի 28-ի Կոնվենցիա)

Սույն փաստաթուղթը վավեր է մինչև եթե դրա վավերականությունը չի երկարաձգվում կամ վերականգնվում:

Անուն

Ազգանուն(ներ)

Նրան ուղեկցում էերեխա (երեխաներ):

1. Սույն փաստաթուղթը տրվում է այն կրողին ճամփորդական փաստաթղթով ապահովելու նպատակով միայն և կարող է ծառայել ներպետական անձնագրի փոխարեն: Այն չի խանգարում կրողի քաղաքացիությանը և չի ազդում դրա վրա:

2. Կրողին թույլատրվում է վերադառնալ [նշել այն երկիրը, որի իշխանությունները տվել են փաստաթուղթը] -ին կամ մինչև, եթե ստորև չի նշվում ավելի ուշ ժամկետ: [Այն ժամանակահատվածը, որի ընթացքում կրողն իրավունք ունի վերադառնալ, երեք ամսից պակաս չպետք է լինի, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ երկիրը, որտեղ կրողը նախատեսում է ճամփորդել, չի պահանջում ճամփորդական փաստաթուղթ՝ կրկին մուտք գործելու իրավունքին համապատասխան]:

3. Եթե կրողը բնակություն հաստատի մի երկրում, որն այլ է, քան սույն փաստաթուղթը տված երկիրը, ապա նա պետք է, եթե ցանկանում է կրկին ճամփորդել, նոր փաստաթղթի համար դիմել իր բնակության երկրի իրավասու իշխանություններին: [Նոր փաստաթուղթը տված իշխանությունը հին ճամփորդական փաստաթուղթը հետ է վերցնում և վերադարձնում այն տված իշխանությանը]¹ :

(Սույն փաստաթուղթը բաղկացած է 32 էջից՝ չհաշված կազմը):

(2)

Ծննդյան թվականը և վայրը.....

Զբաղմունքը.....

Ներկա բնակությունը

*Կնոջ օրիորդական անունը և ազգանունը /ները/

¹ Փակագծերում նշված նախադասությունը կարող է ներառվել այն Կառավարությունների կողմից, որոնք այդպես կցանկանան:

*Ամուսնու անունը և ազգանունը /ները/

Նկարագրություն

Հասակը
Մազերը
Աչքերի գույնը
Քիթը
Դեմքի գծագրությունը
Կազմվածքը
Հատուկ նշաններ

Կրողին ուղեկցող երեխաներ

Անուն	Ազգանուն(ներ)	Ծննդյան թվականը և վայրը	Սեռը
.....
.....
.....

* Ջնջել, ինչն ավելորդ է:

(Սույն փաստաթուղթը բաղկացած է 32 էջից՝ չհաշված կազմը:)

(3)

Կրողի լուսանկարը և փաստաթուղթը տվող մարմնի կնիքը
Կրողի մատնահետքերը (եթե պահանջվում է)
Կրողի ստորագրությունը

(Սույն փաստաթուղթը բաղկացած է 32 էջից՝ չհաշված կազմը:)

(4)

1. Սույն փաստաթուղթը վավերական է հետևյալ երկրների համար.

.....
.....
.....

2. Փաստաթուղթ կամ փաստաթղթեր, որոնց հիման վրա տրվել է սույն փաստաթուղթը

.....
.....
.....

Տրված է-ում

Ամսաթիվ-ին

Փաստաթուղթը տվող մարմնի ստորագրությունը և կնիքը

Վճարված է տուրք՝

(Սույն փաստաթուղթը բաղկացած է 32 էջից՝ չհաշված կազմը:)

(5)

Վավերականության երկարաձգում կամ վերականգնում

Վճարված է տուրք՝-ից

Մինչև

Կատարված է-ում

.....-ում

Փաստաթղթի վավերականությունը երկարաձգող կամ վերականգնող մարմնի ստորագրությունը և կնիքը

Վավերականության երկարաձգում կամ վերականգնում

Վճարված է տուրք՝-ից

Մինչև

Կատարված է-ում

.....-ում

Փաստաթղթի վավերականությունը երկարաձգող կամ վերականգնող մարմնի ստորագրությունը և կնիքը

(Մույն փաստաթուղթը բաղկացած է 32 էջից՝ չհաշված կազմը):

(6)

Վավերականության երկարաձգում կամ վերականգնում

Վճարված է տուրք՝

Մինչև

Կատարված է Ամսաթիվ

.....-ում

Փաստաթղթի վավերականությունը երկարաձգող կամ վերականգնող մարմնի ստորագրությունը և կնիքը

Վավերականության երկարաձգում կամ վերականգնում

Վճարված է տուրք՝

Մինչև

Կատարված է Ամսաթիվ

.....-ում

Փաստաթղթի վավերականությունը երկարաձգող կամ վերականգնող մարմնի ստորագրությունը և կնիքը

(Մույն փաստաթուղթը բաղկացած է 32 էջից՝ չհաշված կազմը):

(7-32)

Մուտքի արտոնագրեր

Փաստաթուղթը կրողի անունը պետք է կրկնվի մուտքի յուրաքանչյուր արտոնագրում:

(Մույն փաստաթուղթը բաղկացած է 32 էջից՝ չհաշված կազմը):

♦ **Կոնվենցիան Հայաստանի Հանրապետության համար ուժի մեջ է մտել 1994 թվականի օգոստոսի 16-ից**

ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ

Ապաքաղաքացիության կրճատման մասին*

(30 օգոստոսի, 1961թ.)

Պայմանավորվող պետությունները,

գործելով Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր ասամբլեայի կողմից 1954թ. դեկտեմբերի 4-ին ընդունված 896(IX) բանաձևի համաձայն,

ցանկալի համարելով կրճատել ապաքաղաքացիությունը միջազգային համաձայնագրով,

համաձայնեցին ներքոհիշյալի շուրջ.

Հոդված 1

1. Ցանկացած Պայմանավորվող պետություն իր քաղաքացիությունը շնորհում է իր տարածքում ծնված ցանկացած անձի, որն այլապես կդառնար քաղաքացիություն չունեցող անձ: Այդպիսի քաղաքացիություն շնորհվում է՝

(ա) ծնվելիս՝ օրենքի ուժով, կամ

(բ) շահագրգիռ անձի կողմից կամ նրա անունից համապատասխան մարմնին՝ ներպետական օրենսդրությամբ սահմանված կարգով դիմում ներկայացնելու միջոցով: Սույն հոդվածի 2-րդ կետի դրույթների պահպանմամբ, նման ոչ մի դիմում չի կարող մերժվել: Ցանկացած Պայմանավորվող պետություն, որը նախատեսում է իր քաղաքացիության շնորհումը սույն կետի (բ) ենթակետին համապատասխան, կարող է նախատեսել իր քաղաքացիության շնորհումն օրենքի ուժով այն տարիքում և այնպիսի պայմաններով, որոնք կսահմանվեն ներպետական օրենսդրությամբ:

2. Ցանկացած Պայմանավորվող պետություն կարող է իր քաղաքացիությունը շնորհել սույն հոդվածի 1-ին կետի (բ) ենթակետին համապատասխան հետևյալ մեկ կամ մի քանի պայմաններով՝

(ա) որ դիմումը ներկայացվի այդ Պայմանավորվող պետության սահ-

* Պաշտոնական թարգմանություն

մանած ժամկետում, որն սկսվում է տասնութամյա հասակից ոչ ուշ և ավարտվում քսանմեկամյա հասակից ոչ շուտ, սակայն այնպես, որպեսզի շահագրգիռ անձին տրամադրվի առնվազն մեկ տարի, որի ընթացքում նա կարող է ինքը դիմում ներկայացնել՝ առանց դրա համար օրինական թույլտվություն ստանալու անհրաժեշտության,

(բ) որ շահագրգիռ անձը մշտապես բնակվի այդ Պայմանավորվող պետության տարածքում այդ պետության սահմանած ժամկետում, որը չպետք է գերազանցի դիմում ներկայացնելուն անմիջապես նախորդող հինգ տարին, իսկ ընդհանրապես չպետք է գերազանցի տասը տարին,

(գ) որ տվյալ անձը դատապարտված չլինի ազգային անվտանգության դեմ ուղղված հանցագործության համար կամ քրեական մեղադրանքով դատապարտված չլինի ազատագրկման հինգ տարի կամ ավելի ժամկետով,

(դ) որ շահագրգիռ անձը միշտ քաղաքացիություն չունեցող անձ եղած լինի:

3. Չնայած սույն հոդվածի 1-ին կետի (բ) ենթակետի և 2-րդ կետի դրույթներին՝ որևէ Պայմանավորվող պետության տարածքում անուսնությունից ծնված երեխան, որի մայրն ունի այդ պետության քաղաքացիությունը, ծնվելիս ձեռք է բերում այդ քաղաքացիությունը, այլապես նա կդառնա քաղաքացիություն չունեցող անձ:
4. Ցանկացած Պայմանավորվող պետություն իր քաղաքացիությունը շնորհում է ցանկացած անձի, որն այլապես կդառնար քաղաքացիություն չունեցող անձ և որը չի կարող ձեռք բերել այն Պայմանավորվող պետության քաղաքացիությունը, որի տարածքում ծնվել է՝ իր դիմումը ներկայացնելու տարիքից դուրս գալու կամ բնակության պահանջվող պայմանները չբավարարելու պատճառով, եթե այդ անձի ծնվելու ժամանակ նրա ծնողներից որևէ մեկն ունեցել է վերոհիշյալ Պայմանավորվող պետություններից առաջինի քաղաքացիությունը: Եթե նրա ծնվելու ժամանակ նրա ծնողները չունեին միևնույն քաղաքացիությունը, այն հարցը, թե տվյալ անձի քաղաքացիությունը պետք է հետևի հոր, թե մոր քաղաքացիությանը, որոշվում է այդ Պայմանավորվող պետության ներպետական օրենսդրությամբ: Եթե այդպիսի քաղաքացիության համար պահանջվում է դիմում ներկայացնել, դիմումը համապատասխան մարմնին դիմումատուի կողմից կամ նրա անունից ներկայացվում է այդ ներպետական օրենսդրությամբ սահմանված

կարգով: Սույն հոդվածի 5-րդ կետի դրույթների պահպանմամբ, նման դիմումը չի մերժվում:

5. Պայմանավորվող պետությունը կարող է իր քաղաքացիությունը շնորհել սույն հոդվածի 4-րդ կետի դրույթներին համապատասխան՝ հետևյալ մեկ կամ մի քանի պայմաններով՝

(ա) որ դիմումը ներկայացվի նախքան դիմումատուի՝ այդ Պայմանավորվող պետության կողմից սահմանված տարիքին հասնելը, որը չպետք է ցածր լինի քսաներեք տարեկանից,

(բ) որ շահագրգիռ անձը մշտապես բնակվի այդ Պայմանավորվող պետության տարածքում այդ պետության սահմանած ժամկետի ընթացքում, որը չպետք է գերազանցի դիմում ներկայացնելուն անմիջապես նախորդող երեք տարին,

(գ) որ շահագրգիռ անձը միշտ քաղաքացիություն չունեցող անձ եղած լինի:

Հոդված 2

Որևէ Պայմանավորվող պետության տարածքում հայտնաբերված երեխան, հակառակ ապացույցների բացակայության դեպքում, համարվում է այդ տարածքում այդ պետության քաղաքացիություն ունեցող ծնողներից ծնված:

Հոդված 3

Սույն կոնվենցիայի համաձայն Պայմանավորվող պետությունների պարտավորությունների սահմանման նպատակով ծնունդը նավի վրա կամ ինքնաթիռում համարվում է տեղի ունեցած համապատասխանաբար այն պետության տարածքում, որի դրոշի ներքո լողում է նավը կամ այն պետության տարածքում, որտեղ գրանցված է ինքնաթիռը:

Հոդված 4

1. Ցանկացած Պայմանավորվող պետություն իր քաղաքացիությունը շնորհում է Պայմանավորվող պետության տարածքում չծնված ցանկացած անձի, որն այլապես կդառնար քաղաքացիություն չունեցող անձ, եթե այդ անձի ծնվելու ժամանակ նրա ծնողներից որևէ մեկն ունեցել է այդ պետության քաղաքացիությունը: Եթե նրա ծնվելու ժամանակ նրա ծնողները չունեին միևնույն քաղաքացիությունը, այն հարցը, թե տվյալ անձի քաղաքացիությունը պետք է հետևի հոր, թե

մոր քաղաքացիությանը, որոշվում է այդ Պայմանավորվող պետության ներպետական օրենսդրությամբ: Սույն կետի դրույթների համաձայն շնորհվող քաղաքացիությունը շնորհվում է՝

(ա) ծնվելիս՝ օրենքի ուժով, կամ

(բ) շահագրգիռ անձի կողմից կամ նրա անունից համապատասխան մարմնին՝ ներպետական օրենսդրությամբ սահմանված կարգով դիմում ներկայացնելու միջոցով: Սույն հոդվածի 2-րդ կետի դրույթների պահպանմամբ, նման ոչ մի դիմում չի կարող մերժվել:

2. Ցանկացած Պայմանավորվող պետություն կարող է սույն հոդվածի 1-ին կետի դրույթներին համապատասխան իր քաղաքացիությունը շնորհել հետևյալ մեկ կամ մի քանի պայմաններով՝

(ա) որ դիմումը ներկայացվի նախքան դիմումատուի՝ այդ Պայմանավորվող պետության կողմից սահմանված տարիքին հասնելը, որը չպետք է ցածր լինի քսաներեք տարեկանից,

(բ) որ շահագրգիռ անձը մշտապես բնակվի այդ Պայմանավորվող պետության տարածքում այդ պետության սահմանած ժամկետում, որը չպետք է գերազանցի դիմում ներկայացնելուն անմիջապես նախորդող երեք տարին,

(գ) որ տվյալ անձը դատապարտված չլինի ազգային անվտանգության դեմ ուղղված հանցագործության համար,

(դ) որ տվյալ անձը միշտ քաղաքացիություն չունեցող անձ եղած լինի:

Հոդված 5

1. Եթե որևէ Պայմանավորվող պետության օրենսդրություն նախատեսում է քաղաքացիության կորուստ համապատասխան անձի անձնական կարգավիճակում այնպիսի փոփոխությունների հետևանքով, ինչպիսին են ամուսնությունը, ամուսնալուծությունը, օրինականացումը, ձանաչումը կամ որդեգրումը, այդպիսի կորուստը պայմանավորվում է այլ քաղաքացիություն ունենալու կամ ձեռք բերելու հանգամանքով:
2. Եթե որևէ Պայմանավորվող պետության օրենսդրության համաձայն արտամուսնական կապից ծնված երեխան կորցնում է այդ պետության քաղաքացիությունը հայրության ձանաչման հետևանքով, նրան հնարավորություն է ընձեռնվում այդ քաղաքացիությունը վերականգնել համապատասխան մարմնին գրավոր դիմելու միջոցով, և նման

դիմումը կանոնակարգող պայմանները չպետք է առավել խիստ լի-
նեն, քան սույն Կոնվենցիայի 1-ին հոդվածի 2-րդ կետում սահման-
վածները:

Հոդված 6

Եթե որևէ Պայմանավորվող պետության օրենսդրություն նախատեսում է իր քաղաքացիության կորուստը որևէ անձի ամուսնու կամ երեխաների կողմից, այդ անձի կողմից այդ քաղաքացիությունը կորցնելու կամ այդ անձին այդ քաղաքացիությունից զրկելու հետևանքով, այդպիսի կորուստը պայմանավորվում է նրանց կողմից այլ քաղաքացիություն ունենալու կամ ձեռք բերելու հանգամանքով:

Հոդված 7

1. (ա) Եթե որևէ Պայմանավորվող պետության օրենսդրություն նախատեսում է քաղաքացիության կորուստ կամ դրանից հրաժարում, մնան հրաժարումը չի առաջացնում քաղաքացիության կորուստ, եթե տվյալ անձը չունի կամ ձեռք չի բերել այլ քաղաքացիություն,
(բ) սույն կետի (ա) ենթակետի դրույթները չեն կիրառվում այն դեպքերում, երբ դրանց կիրառումը հակասում է Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր ասամբլեայի կողմից 1948թ. դեկտեմբերի 10-ին հաստատված Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի 13 և 14-րդ հոդվածներում շարադրված սկզբունքներին:
2. Պայմանավորվող պետության քաղաքացին, որը ցանկանում է ձեռք բերել օտար պետության քաղաքացիություն, չի կորցնում իր քաղաքացիությունը, քանի դեռ ձեռք չի բերում կամ չի ստանում այդ օտար երկրի քաղաքացիության ձեռքբերման հավաստում:
3. Սույն հոդվածի 4-րդ և 5-րդ կետերի դրույթների պահպանմամբ, Պայմանավորվող պետության քաղաքացին իր քաղաքացիությունը չի կորցնում այնպես, որպեսզի դառնա քաղաքացիություն չունեցող անձ՝ մեկնելու, արտասահմանում բնակվելու, չգրանցվելու կամ նմանատիպ այլ հիմքով:
4. Հպատակագրված անձը կարող է կորցնել իր քաղաքացիությունը համապատասխան Պայմանավորվող պետության օրենսդրությամբ սահմանված ժամկետի ընթացքում արտասահմանում բնակվելու հետևանքով, որը չպետք է լինի յոթ հաջորդական տարիներից պակաս, եթե նա համապատասխան մարմնին չի հայտնում իր քաղաքացիությունը պահպանելու նտադրության մասին:

5. Որևէ Պայմանավորվող պետության քաղաքացու պարագայում, որը ծնվել է այդ Պետության տարածքից դուրս, այդ պետության օրենսդրությունը կարող է սահմանել իր քաղաքացիության պահպանումը նրա՝ չափահաս դառնալուց հետո մեկ տարվա ընթացքում՝ այդ ժամանակ այդ պետության տարածքում բնակվելու կամ համապատասխան մարմնում գրանցվելու պայմանով:
6. Բացառությամբ սույն հոդվածում հիշատակված հանգամանքների, անձը չի կորցնում որևէ Պայմանավորվող պետության քաղաքացիությունը, եթե այդպիսի կորուստն այդ անձին կդարձնեք քաղաքացիություն չունեցող անձ՝ չնայած, որ այդպիսի կորուստն ուղղակիորեն չի արգելվում սույն Կոմվենցիայի որևէ այլ դրույթով:

Հոդված 8

1. Ոչ մի Պայմանավորվող պետություն որևէ անձի չի զրկում իր քաղաքացիությունից, եթե զրկելն այդ անձին կդարձնեք քաղաքացիություն չունեցող անձ:
2. Չնայած սույն հոդվածի 1-ին կետի դրույթներին՝ անձը կարող է զրկվել ցանկացած Պայմանավորվող պետության քաղաքացիությունից՝
 - (ա) այնպիսի հանգամանքներում, որոնց դեպքում քաղաքացիության կորուստը թույլատրվում է 7-րդ հոդվածի 4-րդ և 5-րդ կետերի համաձայն,
 - (բ) եթե քաղաքացիությունը ձեռք է բերվել սխալ տեղեկություններ հայտնելու կամ խաբեության հետևանքով:
3. Չնայած սույն հոդվածի 1-ին կետի դրույթներին՝ ցանկացած Պայմանավորվող պետություն կարող է պահպանել ցանկացած անձի՝ իր քաղաքացիությունից զրկելու իրավունքը, եթե ստորագրման, վավերացման կամ միանալու ժամանակ նշում է, որ պահպանում է նման իրավունքը հետևյալ մեկ կամ ավելի հիմքերով, որոնք այդ ժամանակ նախատեսված են իր ներպետական օրենսդրությամբ.
 - (ա) որ, սույն Պայմանավորվող պետության նկատմամբ լոյալության իր պարտականությանն անհամապատասխան, այդ անձը՝
 - (i) անտեսելով այդ Պայմանավորվող պետության կողմից ուղղակի արգելքը՝ ծառայություններ է մատուցել կամ շարունակում է մատուցել այլ պետության, կամ վարձատրություն է ստացել կամ շարունակում է ստանալ այլ պետությունից, կամ

- (ii) իր վարքագծով լրջորեն խոչընդոտում է այդ պետության կենսական շահերին,
- (բ) որ տվյալ անձը հավատարմության երդում է տվել կամ հավատարմության պաշտոնական հայտարարություն է արել այլ պետության կամ որոշակի ապացույց է տվել այդ Պայմանավորվող պետության նկատմամբ հավատարմությունից հրաժարվելու իր մտադրության մասին:
4. Ոչ մի Պայմանավորվող պետություն չի իրականացնում սույն հոդվածի 2-րդ և 3-րդ կետերի համաձայն թույլատրվող՝ քաղաքացիությունից զրկելու իրավասությունն այլ կերպ, քան օրենքին համապատասխան, որը նախատեսում է շահագրգիռ անձի՝ դատարանում կամ այլ անկախ մարմնում իր գործի արդար քննության իրավունք:

Հոդված 9

Ոչ մի Պայմանավորվող պետություն որևէ անձի կամ անձանց խմբի չի կարող զրկել քաղաքացիությունից՝ ռասայական, էթնիկական, կրոնական կամ քաղաքական հիմքերով:

Հոդված 10

1. Պայմանավորվող պետությունների միջև ցանկացած պայմանագիր, որը նախատեսում է տարածքի փոխանցում, պետք է բովանդակի դրույթներ, որոնք նպատակաուղղված են երաշխավորելու, որ ոչ մի անձ այդպիսի փոխանցման հետևանքով չի դառնա քաղաքացիություն չունեցող անձ: Ցանկացած Պայմանավորվող պետություն օգտագործում է իր լավագույն ջանքերը, որպեսզի սույն Կոնվենցիայի մասնակից չհանդիսացող պետության հետ իր կողմից կնքված ցանկացած նման պայմանագիր բովանդակի նման դրույթներ:
2. Նման դրույթների բացակայության դեպքում ցանկացած Պայմանավորվող պետություն, որին փոխանցվում է տարածքը կամ որն այլ եղանակով ձեռք է բերում տարածք, իր քաղաքացիությունը տրամադրում է այն անձանց, որոնք այլապես կդառնային քաղաքացիություն չունեցող անձինք այդպիսի փոխանցման կամ ձեռքբերման հետևանքով:

Հոդված 11

Պայմանավորվող պետությունները վեցերորդ վավերագիրը կամ միանալու մասին փաստաթուղթն ի պահ հանձնելուց հետո հնարավորինս շուտ աջակցում են Միավորված ազգերի կազմակերպության շրջանակներում այնպիսի մարմնի ստեղծմանը, որին կարող է դիմել սույն Կոնվենցիայի հիման վրա արտոնություն հայցող անձը՝ իր դիմումը քննության առնելու և այն համապատասխան մարմնին ներկայացնելու կապակցությամբ աջակցության համար:

Հոդված 12

1. Այն Պայմանավորվող պետության կապակցությամբ, որը սույն Կոնվենցիայի 1-ին հոդվածի 1-ին կետի կամ 4-րդ հոդվածի դրույթներին համապատասխան, իր քաղաքացիությունը չի շնորհում ծնվելիս՝ օրենքի ուժով, 1-ին հոդվածի 1-ին կետի կամ 4-րդ հոդվածի դրույթները համապատասխանաբար կիրառվում են մինչև սույն Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելը ծնված անձանց, ինչպես նաև դրանից հետո ծնված անձանց նկատմամբ:
2. Սույն Կոնվենցիայի 1-ին հոդվածի 4-րդ կետի դրույթները կիրառվում են մինչև սույն Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելը ծնված, ինչպես նաև դրանից հետո ծնված անձանց նկատմամբ:
3. Սույն Կոնվենցիայի 2-րդ հոդվածի դրույթները կիրառվում են միայն տվյալ Պայմանավորվող պետության տարածքում՝ այդ պետության համար սույն Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելուց հետո հայտնաբերված երեխաների նկատմամբ:

Հոդված 13

Սույն Կոնվենցիան չի մեկնաբանվում ի վնաս որևէ այնպիսի դրույթի, որն ավելի է նպաստում ապաքաղաքացիության կրճատմանը և որը կարող է բովանդակվել որևէ Պայմանավորվող պետության գործող օրենսդրության մեջ կամ բովանդակվել հետագայում կամ կարող է բովանդակվել որևէ այլ կոնվենցիայում, պայմանագրում կամ համաձայնագրում, որոնք այժմ կամ հետագայում ուժի մեջ կլինեն երկու կամ ավելի Պայմանավորվող պետությունների միջև:

Հոդված 14

Սույն Կոնվենցիայի մեկնաբանման կամ կիրառման վերաբերյալ Պայմանավորվող պետությունների միջև ցանկացած վեճ, որը չի կարող լուծվել այլ միջոցներով, վեճի կողմերից յուրաքանչյուրի պահանջով փոխանցվում է Միջազգային դատարան:

Հոդված 15

1. Սույն Կոնվենցիան կիրառվում է ոչ ինքնավար, խնամարկյալ, գաղութային և մետրոպոլիայից դուրս գտնվող բոլոր տարածքների նկատմամբ, որոնց միջազգային հարաբերությունների համար պատասխանատու է ցանկացած Պայմանավորվող պետություն: Համապատասխան Պայմանավորվող պետությունը, սույն հոդվածի 2-րդ կետի դրույթների պահպանմամբ, ստորագրման, վավերացման կամ միանալու ժամանակ, հայտարարում է մետրոպոլիայից դուրս գտնվող տարածքը կամ տարածքները, որոնց նկատմամբ սույն Կոնվենցիան կիրառվում է ipso facto այդպիսի ստորագրման, վավերացման կամ միացման հետևանքով:
2. Ցանկացած դեպքում, երբ քաղաքացիության նպատակի համար մետրոպոլիայից դուրս գտնվող տարածքը չի դիտվում որպես մեկ ամբողջություն մետրոպոլիայի տարածքի հետ, կամ ցանկացած դեպքում, երբ մետրոպոլիայից դուրս գտնվող տարածքի նկատմամբ սույն Կոնվենցիայի կիրառման համար Պայմանավորվող պետության կամ մետրոպոլիայից դուրս գտնվող տարածքի սահմանադրական օրենքներով կամ պրակտիկայով պահանջվում է մետրոպոլիայից դուրս գտնվող տարածքի նախնական համաձայնությունը, այդ Պայմանավորվող պետությունը ջանում է ապահովել մետրոպոլիայից դուրս գտնվող տարածքի անհրաժեշտ համաձայնությունը՝ այդ Պայմանավորվող պետության կողմից սույն Կոնվենցիան ստորագրելուց հետո տասներկու ամսվա ընթացքում, իսկ երբ ձեռք է բերվում նման համաձայնություն, այդ Պայմանավորվող պետությունն այդ մասին ծանուցում է Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին: Սույն Կոնվենցիան կիրառվում է այդպիսի ծանուցման մեջ նշված տարածքի կամ տարածքների նկատմամբ՝ այն Գլխավոր քարտուղարի կողմից ստանալու օրվանից:

3. Սույն հոդվածի 2-րդ կետում հիշատակված տասներկուամսյա ժամկետի լրանալուց հետո համապատասխան Պայմանավորվող պետությունները Գլխավոր քարտուղարին տեղեկացնում են մետրոպոլիսից դուրս գտնվող այն տարածքների հետ խորհրդակցությունների արդյունքների մասին, որոնց միջազգային հարաբերությունների համար իրենք պատասխանատու են, և որոնց համաձայնությունը սույն Կոնվենցիայի կիրառման վերաբերյալ կարող է մերժված լինել:

Հոդված 16

1. Սույն Կոնվենցիան բաց է ստորագրման Միավորված ազգերի կազմակերպության կենտրոնակայանում 1961թ. օգոստոսի 30-ից մինչև 1962թ. մայիսի 31-ը:
2. Սույն Կոնվենցիան բաց է ստորագրման՝
 - (ա) Միավորված ազգերի կազմակերպության ցանկացած անդամ պետության,
 - (բ) Միավորված ազգերի կազմակերպության Հետագա ապաքաղաքացիությունը վերացնելու կամ կրճատելու վերաբերյալ խորհրդաժողովին մասնակցելու հրավիրված ցանկացած այլ պետության,

Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր ասամբլեայի կողմից այդ Կոնվենցիան ստորագրելու կամ դրան միանալու հրավիրված ցանկացած պետության անունից:
3. Սույն Կոնվենցիան ենթակա է վավերացման և վավերագրերն ի պահ են հանձնվում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին:
4. Սույն Կոնվենցիան բաց է միանալու սույն հոդվածի 2-րդ կետում նշված պետությունների համար: Միանալը կատարվում է Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին միանալու մասին փաստաթուղթն ի պահ հանձնելու միջոցով:

Հոդված 17

1. Ցանկացած պետություն Կոնվենցիան ստորագրելիս, վավերացնելիս կամ միանալիս կարող է վերապահում կատարել 11, 14 և 15-րդ հոդվածների վերաբերյալ:

2. Սույն Կոնվենցիայի նկատմամբ որևէ այլ վերապահում չի թույլատրվում:

Հոդված 18

1. Սույն Կոնվենցիան ուժի մեջ է մտնում վեցերորդ վավերագիրը կամ միանալու մասին փաստաթուղթն ի պահ հանձնելու օրվանից երկու տարի անց:
2. Յուրաքանչյուր պետության համար, որը սույն Կոնվենցիան վավերացնում կամ նրան միանում է վեցերորդ վավերագիրը կամ միանալու մասին փաստաթուղթն ի պահ հանձնելուց հետո, այն ուժի մեջ է մտնում այդ պետության կողմից իր վավերագիրը կամ միանալու մասին փաստաթուղթն ի պահ հանձնելուց հետո իննսուներորդ օրը կամ սույն հոդվածի 1-ին կետի դրույթների համաձայն՝ սույն Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելու օրը, որն ավելի ուշ կլինի:

Հոդված 19

1. Ցանկացած Պայմանավորվող պետություն Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին ուղղված գրավոր ծանուցմամբ ցանկացած ժամանակ կարող է սույն Կոնվենցիան չեղյալ հայտարարել: Համապատասխան Պայմանավորվող պետության համար չեղյալ հայտարարելն ուժի մեջ է մտնում այն՝ Գլխավոր քարտուղարի կողմից ստանալու օրվանից մեկ տարի անց:
2. Այն դեպքում, երբ սույն Կոնվենցիան 15-րդ հոդվածի դրույթների համաձայն կիրառելի է դառնում որևէ Պայմանավորվող պետության մետրոպոլիայից դուրս գտնվող տարածքի նկատմամբ, այդ պետությունը համապատասխան տարածքի համաձայնությամբ կարող է Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին ցանկացած ժամանակ ծանուցել սույն Կոնվենցիան այդ տարածքի նկատմամբ առանձին չեղյալ հայտարարելու մասին: Չեղյալ հայտարարելն ուժի մեջ է մտնում մնան ծանուցումը Գլխավոր քարտուղարի կողմից ստանալու օրվանից մեկ տարի անց, որը բոլոր նյութ Պայմանավորվող պետություններին տեղեկացնում է այդ ծանուցման և այն ստանալու օրվա մասին:

Հոդված 20

1. Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը Միավորված ազգերի կազմակերպության բոլոր անդամ պետություններին և 16-րդ հոդվածում հիշատակված այդ Կազմակերպության անդամ չհանդիսացող պետություններին տեղեկացնում է հետևյալի մասին՝

(ա) 16-րդ հոդվածի համաձայն ստորագրման, վավերացումների և միացումների մասին,

(բ) 17-րդ հոդվածի համաձայն վերապահումների մասին,

(գ) 18-րդ հոդվածի համաձայն սույն Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելու օրվա մասին,

(դ) 19-րդ հոդվածի համաձայն չեղյալ հայտարարումների մասին:

2. Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը վեցերորդ վավերագիրը կամ միանալու մասին փաստաթուղթն ի պահ հանձնելուց հետո ոչ ուշ քան Գլխավոր ասամբլեայի ուշադրությունը հրավիրում է 11-րդ հոդվածին համապատասխան դրանում հիշատակված մարմնի ստեղծման հարցի վրա:

Հոդված 21

Սույն Կոնվենցիան գրանցում է Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը՝ դրա ուժի մեջ մտնելու օրը:

Ի հավաստումն շարադրվածի՝ ներքոստորագրյալ լիազոր ներկայացուցիչներն ստորագրեցին սույն Կոնվենցիան:

Կատարված է Նյու Յորքում, 1961 թվականի օգոստոսի 30-ին, մեկ օրինակով, որի անգլերեն, իսպաներեն, չինարեն, ռուսերեն և ֆրանսերեն տեքստերը հավասարազոր են, և որը կպահվի Միավորված ազգերի կազմակերպության արխիվում, և որի հաստատված պատձենները Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը կուղարկի Միավորված ազգերի կազմակերպության բոլոր անդամներին և Միավորված ազգերի կազմակերպության անդամ չհանդիսացող՝ սույն Կոնվենցիայի 16-րդ հոդվածում հիշատակված պետություններին:

- ◆ **Կոնվենցիան Հայաստանի Հանրապետության համար ուժի մեջ է մտել 1994 թվականի օգոստոսի 16-ից:**

ՄԱԿ ՓԳՀ Հայաստան

Հեռ.՝ (+37410) 564771, 584892, 545935

Ֆաքս՝ (+37410) 567817

Էլ. փոստ՝ ARMYE@unhcr.org